

EKOHUSDJURSKURS

ProAgria 2015
Förhållanden, skötsel och byggnader
FÅR OCH GETTER

Djurhållningsplats för får och get

- Till den ekologiska husdjursproduktionens minimikrav hör att alltid iaktta lagstiftning i anknytning till djurskyddet.
- Såväl i villkoren för ekoproduktion som i djurskyddsbestämmelserna konstateras det att djurhållningsplatsen skall vara
  - Tillräckligt rymlig
  - Skyddande
  - Ljus
  - Ren
  - Trygg
  - Beakta fårets eller getens naturliga behov så bra som möjligt.

Djurskyddsbestämmelser, får och get

- Djuren på djurhållningsplatsen skall kunna skötas och granskas utan svårighet.
- Djurhållningsplatsen skall erbjuda tillräckligt med skydd mot ogynnsam väderlek samt alltför mycket kyla, värme och fukt.
- Djurhållningsplatsen samt dess konstruktioner och utrustning skall planeras, byggas och underhållas så att det är tryggt för djuren och att risken för brand och att djuren rymmer är så liten som möjligt. I nödsituation skall fåren och getterna snabbt kunna evakueras ur utrymmena.
- Får och getter skall på djurhållningsplatsen kunna stå och vila i naturlig ställning samt röra på sig och stiga upp från liggande ställning på naturligt sätt. Djuret skall också ha möjlighet att sköta sig själv och utföra andra arttypiska naturliga rörelser
- Det skall finnas tillräckligt med liggplatser så att alla djur, om de så önskar, samtidigt kan lägga sig att ligga. I ekoproduktion skall liggområdets botten vara fast och som strö skall man använda halm eller annat naturmaterial.

Djurskyddsbestämmelser, får och get

- Djurhållningsplatsen skall ha tillräcklig ventilation med hjälp av vilken man sörjer för att inte skadliga gaser, damm, drag eller alltför mycket fukt riskerar djurets hälsa eller välmående. Temperaturen på djurhållningsplatsen skall också vara lämplig för djuren.
- På djurhållningsplatsen får det inte förekomma kontinuerligt buller som stör eller förorsakar skada för djuret. Man får inte kontinuerligt utsätta får och getter för buller som överskrider 65 decibel (dB(A)).
- Djurstallets väggar och golv skall till konstruktioner och material vara lämpliga för får. För ytbehandling får man inte använda träskyddsmedel, målfärg eller andra medel på så sätt att de kan förorsaka förgiftning för djuren.
- Golvet får inte vara halt och det skall lätt kunna hållas torrt antingen genom att använda tillräckligt med strö eller annars avlägsna flytande sekret på ett behörigt sätt. Öppningarna i spaltgolv, gallergolv eller annat perforerat golv skall vara trygga för fåren. Fårens och getternas klövar får inte fastna i golvkonstruktionerna eller skadas på något annat sätt.
- Bredden på spaltgolvet balkar skall vara minst 80 mm och mellanrummets bredd högst 25 mm. I lamnings-/killningsbox och hållningsplats för lamm eller killingar får man inte använda spaltgolv.

Djurskyddsbestämmelser, vatten

- Vattenkärll, hoar och vattennipplar skall byggas och installeras på djurhållningsplatsen så att de är trygga och att alla djuren har möjlighet att komma åt att dricka. Också lamm och killingar.
- Det skall finnas en tillräcklig mängd dricksplatser. För varje påbörjad grupp av 30 får eller 15 getter skall det finnas minst ett vattenkärll eller en vattennippel.
- Också på beten och i rastgårdar skall man sörja för tillräcklig mängd dricksplatser, deras tillgänglighet och vattnets renhet.

- Om man använder automatisk vatten- eller utfodringsanordning, skall fåren och getterna vänjas vid att använda dem.

PRO
Agria

Djurskyddsbestämmelser, utfodringsplats

- Om foder inte erbjuds kontinuerligt skall gruppens alla djur kunna äta samtidigt under utfodringstiden.
  - Då skall längden på foderhäckens kant vara minst 35 cm per får när man använder rak foderhäck och minst 20 cm när man använder rund foderhäck.
  - När man använder rak foderhäck skall längden på foderhäckens kant per dräktig tacka ändå vara minst 45 cm.
  - Per killing skall kantens längd vara minst 20 cm, per ungettet minst 33 cm, per fullvuxen gett minst 40 cm och per dräktig honget minst 45 cm
- Om foder erbjuds kontinuerligt, skall längden på foderhäckens kant vara minst 17 cm per får.
- Lamm/killingar skall få råmjölk eller ersättande preparat så snabbt som möjligt efter födsel. Fr.o.m. en veckas ålder av skall djuret ha tillgång till gräs, hö eller annat fiberhaltigt foder samt rent vatten.

PRO
Agria

Lösningar för utfodringsplatser

PRO
Agria

Byggnader för ekologiska får och getter, ljus

- Ytan för fönster eller annat ljusgenomsläppligt material i väggarna och/eller taket på byggnader som används för ekologisk husdjursproduktion skall vara minst 1/20 dvs. 5 % av djurstallets golvyta.
  - Materialets ljusgenomsläpplighet skall beaktas t.ex. vid användning av vindnät eller plasttak. Om ljusgenomsläppligheten är sämre än hos fönster, borde ytan i relation vara större.
  - Beakta också att det inte finns hinder, t.ex. brädfodring, framför eller bakom öppningar för ljusinsläpp.
  - Man skall sörja för öppningarnas skick, så att de motsvarar sitt ändamål – fönster och vindnät som t.ex. blivit dammiga av torv skall rengöras vid behov.
- Beakta också djurens säkerhet och undvik att använda material som kan gå sönder på ställen där detta kan förorsaka farliga situationer.

PRO
Agria

Byggnader för ekologiska får och getter, ljus

- Om det finns behov av att öka mängden öppningar för dagsljusinsläpp vid övergång till ekologisk husdjursproduktion är det i praktiken vanligtvis lättast att göra antingen genom att förstora befintliga öppningar upp-/nedåt eller i dörrarna byta till material som släpper igenom ljus (t.ex. kanalplast).
- Genom att öka dagsljuset i utrymmena underlättar man ofta också sitt eget arbete och säkrar rimlig ljustillförsel i byggnaderna t.ex. under strömavbrott.

PRO
Agria

Byggnader för ekologiska får och getter, utrymmeskrav

- I ekologisk husdjursproduktion har det minimiutrymme inomhus som skall finnas tillgängligt definierats för olika djurgrupper
  - Som inomhusutrymme räknas utrymme med minst 3 väggar och tak
  - Som utrymme tillgängligt för djuren räknas den del av djurstallet som varje djurgrupp har fri tillgång till
  - Den golvyta som är avgränsad med staket eller portar är inte tillgänglig för djuren, och t.ex. lammkammare är inte i tackornas användning
- Minimikravet för ekoproduktionsvillkoren är att av den golvyta som fåren förfogar över skall andelen helt golv utgöra minst $\frac{1}{2}$ av fastställt minimikrav på golvyta.

PRO
Agria

Byggnader för ekologiska får och getter, utrymmeskrav

Djurgrupp	Djur	Utrymme inomhus m ² /djur (utomhus samma, ifall begränsad tillgång)	Utrymme utomhus m ² /djur (ifall fri tillgång)
Får	lamm under 15 kg	0,35	0,5
	lamm 30 kg	0,5	0,5
	lamm över 30 kg	0,75	0,75
	får 55 kg	1,5	2,5
	får 75 kg eller över	1,5	2,5
	dräktig tacka 55 kg	1,5	2,5
	dräktig tacka 75 kg	1,7	2,5
	tacka med lamm alltid minst	2,0	2,5
Getter	killing (< 6 mån)	0,35	0,5
	ungget (6 - 12 mån)	1,5	2,5
	get	1,5	2,5
	honget med killing alltid minst	2,0	

Byggnader för ekologiska får och getter, utrymmeskrav

- En jordbrukare som förbundit sig till ekologisk husdjursproduktion ansvarar hela tiden själv för att minimiutrymmeskravet för djuren uppfylls
- När man funderar på hur många ekodjur som ryms i byggnaden lönar det sig att basera kalkylerna på den tidpunkt när man till levande vikt har mest djur inomhus.
  - Hur mycket utrymme behöver tackorna/hongetterna och lammen/killingarna på våren?
  - Tar man in alla på hösten före slakt av lamm/killingar?

Byggnader för ekologiska får och getter, uppbindning

- I regel är det i ekoproduktion förbjudet att hålla djur uppbundna med bindslen.
- Tillfälligt, t.ex. för skötselåtgärd eller seminering eller mjölkning av honget får enskilda djur bindas upp av säkerhetsskäl, men det skall släppas fritt igen direkt när det är möjligt. De situationer då det finns behov att tillfälligt binda upp ett djur skall beskrivas i ekohusdjursplanen.
  - Djur som lammar/föder killingar får inte hållas uppbundet
- Man skall sörja för det uppbundna djurets välmående och säkra att det inte skadar sig själv eller att något annat djur kommer åt att störa det.

Byggnader för ekologiska får och getter, strö

- Som strö skall man i ekoproduktion använda halm eller annat naturmaterial.
- Det finns inga bestämmelser om ströets produktionsmetoder, varför halmen också kan ha konventionellt ursprung.
- Om man samlar in halm till strö från konventionella gårdar måste man komma ihåg att vissa kemiska växtskyddsmedel förorsakar begränsningar för användning av halmen, och halm som behandlats på det sättet skall inte ens användas som strö.

Byggnader för ekologiska får och getter, strö

- Man skall alltid hålla bokföring över insamlad konventionell ströhalm och deras leverantörer. Mängderna i lagerbokföringen underlättar att säkra att produkterna hålls separat. Om man också använder ekologisk halm som foder på gården, skall ströhalmen lagras så tydligt separat, att det inte finns någon som helst risk att partierna som producerats med olika metoder kan blandas.
- Strö skall balas endast på skiften där det inte har förekommit ogräs som lätt sprids och är besvärliga att bekämpa i ekoodling (t.ex. åkertistel). Många ettåriga ogräs sprids också lätt med strö av dålig kvalitet.
- Om förhållandena inte har varit gynnsamma när man samlat ströet och mögel har ansamlats i balarna antingen under balningen eller i lagret, skall djuren, om möjligt, flyttas bort för den tid man fördelar ströet. Man skall också själv använda andningskydd.

Byggnader för ekologiska får och getter, rengöring

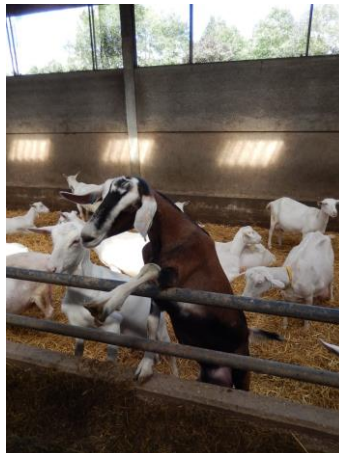
- Enligt djurskyddsbestämmelserna skall platsen där fåren och getterna hålls och dess konstruktioner, utrustning och anordningar hållas i gott skick så att de inte skadar nötkreaturen eller riskerar deras hälsa eller välmående. Djurhållningsplatsen, utrustningen och anordningarna skall hållas rena och vid behov desinficeras.
- I ekohusdjursproduktion är endast de ämnen som ingår i bilaga VII till tillämpningsförfordningen tillåtna för rengöring och desinfektion av utrustning som används i djurstallarna och vid djurhållningen.
- Med särskild bestämmelse av tjänsteveterinär kan man tillfälligt, för begränsad tid, objekt och ändamål, använda andra medel.

Byggnader för ekologiska får och getter, skadegörare

- Genom att sköta om den allmänna hygien i djurstallet kan man hålla gnagare och insekter på avstånd från byggnadens omgivning samt förebygga problem förorsakade av dem. Vid behov skall man ändå utföra åtgärder för bekämpning av skadegörare i djurstallet.
- I ekohusdjursproduktion, för bekämpning av insekter och andra skadegörare i djurstall och utrustning som används i djurhållningen, får man endast använda ämnen som anges i bilaga II till tillämpningsförfordningen samt registrerade ämnen för bekämpning av gnagare (endast ämnen som används i fällor).

PRO
Agria

Ekologiska får och getter, ingrepp

- Normal märkning av får och getter med öronmärken är tillåtet i ekoproduktion
- Tillåtet är att kastrera får som är yngre än sex veckor med Burdizzotång, utfört av behörig person.
- Följande åtgärder är tillåtna endast av veterinär med användning av adekvat anestesi och smärtlindring, ifall de utförs av säkerhetsskäl eller om avsikten är att från fall till fall förbättra djurens välmående :
  - Avhorning av får och get genom kirurgi
  - Kastrering av get och får som är äldre än 6 veckor
- Bortsett från märkning av djur bör man inom ekologisk djurproduktion undvika att utföra rutinmässiga ingrepp på djur och det skall finnas en motivering till att de utförs

PRO
Agria

Ekologiska får och getter + djurskydd, rastområden

- Rastgårdar och -hagar kan på ekohusdjursgårdar vara delvis övertäckta, ändå till högst 75 % av ytan.
- Väggarna skall vara öppna. Bärande konstruktioner, djurstängsel samt fågel- och vindnät tillåts
- Rutterna från djurstallet till fårens och getternas rastgård och till betet skall vara trygga och sådana att djuren inte i onödan blir smutsiga
- Stängsel i rastgårdar och på beten skall vara trygga för djuren och av lämpligt material. Stängsel skall hållas i gott skick så att får och getter inte kan rymma eller skada sig. Om stängslet är nätstängsel skall det vid behov spännas så att risken för att djur fastnar i det är så liten som möjligt.
- Elförande stängsel skall byggas och hållas i skick så att de inte förorsakar djuren onödigt lidande.

PRO
Agria

Ekologiska får och getter, betesgång

- Alla får och getter som sköts ekologiskt skall ha möjlighet att dagligen komma ut på bete under betesperioden.
- Djuren måste kunna komma ut alltid när det är möjligt med tanke på väderförhållandena eller markens skick
  - I södra Finland varar betesperioden normalt från juni till september, i norra Finland en månad kortare.
- Över utevistelsen skall man göra anteckningar från vilka det framgår när respektive djurgrupp har varit på bete eller i rasthage
- Betesområdet skall vara täckt av växtlighet och djuret skall åtminstone få en del av sitt dagliga näringsbehov därifrån.

PRO
Agria

Ekologiska får och getter, utevistelse vintertid

- Det går att avstå från utevistelse för får och getter, ifall
  - djuren dagligen får gå på bete under betesperioden
  - djuren vistas utomhus längre än den normala betesperioden
  - djuren inte är uppbundna på vintern.
- Om man avstår från utevistelse vintertid baserat på förlängd betesperiod skall det nämnas i djurskötselplanen.
  - I praktiken betyder förlängd betesperiod minst 2-4 veckor längre än normalt.

PRO
Agria

Ekologiska får och getter, undantag i utevistelse

Väderleksförhållanden

- Man kan tillfälligt avstå från rastning av djuren vid mycket hård vind (vintertid), kraftigt regn, mycket sträng köld, värmebölja (för mycket insekter, utevistelse då under svalare tid på dygnet).

Markens skick

- Rastning krävs inte om betesmarkens yta söndras så att betesväxternas tillväxt äventyras ELLER rastgårdarna eller rasthagarna är alltför hala och risken för att djuren skadar sig är stor

PRO
Agria

Ekologiska får och getter, transport

- För transport av djur mellan gårdar och till slakteriet konstateras i villkoren för ekoproduktion :
  - Vid transport av djur skall man följa djurskyddsbestämmelserna.
  - Djuren skall transporteras så kort tid som möjligt.
  - Djuren skall lastas och lossas utan tvång eller elektriska hjälpmedel.
  - Det är förbjudet att använda lugnande allopatiska läkemedel före eller under transporten.
  - Vid transport av levande djur skall man förhindra att djuren sammanblandas med konventionellt uppfödda djur.
  - Djuren skall märkas individuellt (öronmärken) eller transporteras som enhetliga partier i separata avdelningar av ett fordon, och då skall transporten antecknas i handlingarna

Identifiering av animalieprodukter

- Djuren på gården skall alltid kunna identifieras individuellt eller per omgång.
- Djuren som finns på gården skall motsvara det antal djur som uppges i bokföringen.
- (Om köparen så kräver) skall en produkt alltid åtföljas av en överensstämmelseförsäkran om att produkten är ekologisk. Försäkran skall vara undertecknad av överlåtaren.
- Försäkran skall ändå alltid ges när man skickar djur till slakt.
- Ur försäkran skall följande uppgifter om djuren framgå:
  - får och getter: EU-signumet för varje individ.